

Umění zoufalství

„Prší,“ ozval se chlapecký hlas kdesi nade mnou. „Hm?“ zaklonil jsem hlavu a spatřil svého přítele Marczina, jak mě chrání před deštěm svým vlastním kabátem, přičemž mi hledí, dá se říct, do duše. Oči mu nedočkavě jiskřily, takže u mě už nějakou dobu stál. „Jak dlouho tu jsi?“ zajímal jsem se. Oblékl si kabát a odsekl spíš netrpělivě a rozrušeně, než našťvaně: „Dost dlouho na to, aby mě to přestalo bavit a zmokl jsem.“

„Hm,“ zamyslel jsem se, mezitím co jsem stále seděl na svém místě u polorozpadlé cihlové zídky. V ruce jsem třímal papír s roztřepaným písmem, tvořícím jen několik poznámek o hvězdách, a s několika kresbami, které jsem bezmyšlenkovitě načmáral za těch pár hodin, co jsem tady proseděl. Neřekl bych o sobě, že jsem zrovna umělec, ale krize, deprese a touha dát světu jakési znamení našich životních podmínek mě donutila začít kreslit aspoň nějaká jednoduchá dílka.

Občas jsem zde ale potkával osobu, možná o pár let starší než já, co kreslila neustále. Ať už to bylo cokoliv: domy, ptáky, lidi, ale i obrázky pro děti. Jenže díla tohoto člověka netvořily jen, dalo by se říct, barevné dětské obrázky, nýbrž i temné kresby umírajících, raněných či mrtvých lidí. Nic mu neuniklo, zaznamenal všechno.

Tento pozoruhodný člověk si nechával říkat Jindra, nikdy nám neprozradil, jestli je to myšleno jako Jindřich nebo Jindřiška, ba sám prohlašoval, že neví. Nikdo ho za to neodsuzoval, byl to prostě náš Jindra.

Byl poněkud urostlé postavy, s úzkýma zelenýma očima a několika malými pihami na tvářích. Havraní vlasy měl obvykle

v nepravidelném rozčuchu, občas mu zakrývaly i část obličeje, což částečně zhoršovalo jeho zrak, který už tak nebyl nejlepší, vzhledem k tomu, kolik měl dioptrií. Jeho ruce, rukávy, ale i tváře byly po většinu času umazané od grafitu z ustavičného kreslení a čmárání po všem, po čem se jen dalo. Na rozdíl od většiny lidí tady, hvězda na klopě jeho kabátu byla z části růžová. K tomu, proč to tak je, se nikdy nezmínil a kdykoliv se ho na to někdo zeptal, plynule obrátil konverzaci na jiné téma.

Co je ovšem hlavní, to byly jeho kresby. Byl schopen vykreslit tolik detailů za tak krátkou dobu a zahrnout do toho všeho tolik myšlenkových pochodů, že by se jeden zbláznil. Avšak i na něj, jako na kohokoliv jiného, dolehl tlak studených zdí terezínských. Změna v jeho povaze se promítala i do jeho kreseb. Pochmurné podněty byly čím dál častější, dílka ztrácela barvy a s každým dnem vypadala více spíš jako zoufalá volání o pomoc než způsob, jakým zahnat krutou skutečnost a zbavit se těch nejčernějších myšlenek.

Třeba zrovna včera, když na káře vynášeli mrtvolu paní Bednářové, rychle načrtnul tento výjev a poněkud dlouho a křečovitě držel kus papíru v ruce, než se mu obličej zkroutil do znechucené grimasy a poněkud spěšně schoval papír do kapsy. Později jsem se ho odhodlal zeptat, co ta náhlá změna nálady znamenala, jeho odpověď však byla srovnání brýlí tak, aby mu nepadaly, posunutí vlasů pryč z čela a zamumlání pár slov, něco jako: „Je to těžké.“

Jakmile mi byl papír po pár dnech vydán (no, vydán, Marczin ho ve skutečnosti ukradl umělci z kapsy, jelikož jsem o tomhle mluvil neustále a dětskou duši už to zřejmě unavovalo), to, co

jsem viděl, mě překvapilo. Na zaprášeném umouněném kusu papíru byl výjev krajně znepokojivý na pohled. Proporce nesešly. Končetiny všech postav byly pokrouceny do nepřirozených úhlů. Jejich obličeje směřovaly mým směrem, prodloužené, ústa dokořán, zornice zatažené v bolestné grimase. Z mrtvého těla na káře vyrůstaly tisíce malých květů. Čím víc jsem si kresbu prohlížel, tím víc mě v nitru svírala jakási úzkost, něco mi říkalo, že si se mnou jen zahrává představitivost, avšak cítil jsem se jako by se tohle skutečně stalo. Všechny ty květy a pokroucená lidská těla se mi promítaly v mysli stejně skutečně, jako ona opravdová scéna, co se ne tak nedávno udála.

Takovou moc jeho umění mělo. Možná právě proto jsem se poslední dobou také snažil v tomto oboru uplatnit. Chodil jsem za Jindrou každý týden, abych se přiučil novým znalostem a technikám. Ovšem zdejší atmosféra umělce sžírala víc, než jsem předpokládal. Barevných veselých kreseb ubývalo, mezitím co černobílých a pochmurných bylo více a více. Proto mi jednoho dne, když jsme spolu kreslili, řekl něco, z čeho mi přeběhl mráz po zádech.

Seděli jsme u stejné polorozpadlé zídky jako já zrovna teď, když najednou položil tužku, sundal si brýle a zahleděl se na nebe. „Hele, Izaaku?“ promluvil, aniž by odvrátil zrak z nebes. „Jo?“ zvedl jsem hlavu od papíru. Dlouho nic neříkal. „Jindro?“ pokusil jsem se připomenout. Podle všeho vnímal, jen se snažil najít slova. Čekal jsem tedy, než si promyslí, co vlastně říct. Čekal jsem dlouho.

Nakonec však spustil, potichu a pomalu: „Víš, původně jsem kreslil jen tak, abych zabavil sám sebe a ostatní. Ale už tu

trčím dlouho, až moc dlouho na to, abych si uvědomil, proč to vlastně dělám. Každý člověk tady má svůj příběh a zažívá si své vlastní utrpení, které nikdo nevidí. Nikdo o tomhle neví. Proto bych se měl snažit vše zaznamenat, pro budoucnost, aspoň jako důkaz toho, co se tady dělo. Jenže cítím, jak se už i tento můj základní talent vytrácí kvůli tomu, jaký vliv na mě tohle místo má. Už několik nocí jsem nespál, přemýšlel jsem nad tím, co by stalo, kdybych, byť jen na chvíli oči zamhouřil. Kdo bude mrtvý, když se probudím? Budu to já? Budeš to ty? Marczin? Kdo, Izaaku, kdo to bude? Cítím, jak se ze mě vytrácí síla, celé tělo mě bolí, z hlavy nedokážu dostat divné pocity a úvahy o smrti. Už jsem se asi zbláznil, ale někdy si říkám, jestli by nebylo lehčí, kdybych ukončil svůj život vlastní rukou, než bych se třásl, kdy to za mě udělají náckové. Už cítím, že to déle nezvládnou,“ vychrlil na mě kamarád chvějícím se hlasem a donutil se dát si na chvíli od mluvení přestávku, aby se mentálně nerozsypal.

Než jsem však mohl nějak reagovat, pokračoval dál: „Izaaku, pokud bych tady umřel, ať by to bylo jakkoliv, prosím, neber to jako svou vinu, netruchli příliš, nestálo by to za to. Přece jen, takových lidí jako jsem já v životě potkáš ještě mraky. Jen bych tě chtěl požádat o jednu věc, takovou drobnost, co by mi udělala radost. Pokud bych umřel, prosím, moc tě prosím, nepřestávej kreslit. Klidně jen minimálně, ale aspoň něco, protože zrovna v tomhle období svět lidí jako ty potřebuje nejvíc.“ Již mluvil docela klidně, delší dobu se už na mě nedíval, hleděl do papíru.

Pak se pousmál a opět otočil hlavu mým směrem. „Jak to ty děláš, že se dokážeš tvářit pořád stejně, to nechápu,“ uchechtl se s jistou dávkou bolesti v hlase. Věděl jsem o tom,

ale nemohl jsem za to. Nikdy jsem neměl nějakou potřebu při prožívání emocí měnit výraz a občas jsem na to i doplácel. Avšak jakkoliv jsem momentálně vypadal, uvnitř mě svíral zvláštní pocit. Jakási směsice strachu, smutku a bolesti, která mě zevnitř užírala každou vteřinou. Nebyl jsem schopný nic říct. Nic mu rozmluvit. Nijak zasáhnout. A než jsem se konečně odhodlal, Jindra se zvedl a pomalým krokem odešel.

„No, tak pojď už,“ vytrhnul mě z hloubání znova chlapecký hlas. Marczinovi zřejmě docházela trpělivost kvůli tomu, jak často posledních pár dní hloubám bez výsledku. V ruce jsem pořád držel ten stejný papír jako před tím. Pár poznámek o hvězdách a několik kreseb. Konečně jsem se zvedl a přinutil se na chlapce pousmát. „Co kdybychom šli za Jindrou?“ navrhnul jsem.

Určitě by byl rád, že dál kreslím...

Eliška Lvová

Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky
Zlín, nám. T. G. Masaryka 2734, Zlín, 760 01